

2. Естетика : учебник / В. В. Бычков. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Гардарики, 2006. – 573 с.
3. Естетика : підручник / [Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк ; за заг. ред. Л. Т. Левчук]. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Вища шк., 2005. – 431 с.
4. Жулинський М. Г. Подих третього тисячоліття. Українська література на межі тисячоліть / М. Г. Жулинський // Біблія і культура : збірник статей / за ред. А. Є. Нямцу. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. 2. – 213 с.
5. Зборовська Н. В. Код української літератури : проект психології новітньої української літератури / Ніла Вікторівна Зборовська. – К. : Академвидав, 2006. – 504 с.
6. Іваничук Р. Благослови, душе моя, Господа...: Щоденникові записи, спогади, роздуми / Роман Іваничук. – Львів : Вид. спілка “Просвіта”, 1993. – 270 с.
7. Іваничук Р. Країна Ірредента / Роман Іваничук. – К. : Ярославів вал, 2008. – 191 с.
8. Іваничук Р. І. Чистий метал людського слова : статті / вступ. ст. М. Ф. Слабошпицького / Роман Іванович Іваничук. – К. : Радянський письменник, 1991. – 262 с.
9. Література. Теорія. Методологія ; пер. з польськ. С. Яковенка / упор. і наук. ред. Д. Уліцької. – К. : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. – 543 с.
10. Штонь Г. “Кобзар” і Святе Письмо / Григорій Штонь // Біблія і культура. – Чернівці : Рута, 2000. – Вип. І. – С. 21–25.

Summary. In the research work attention is focused on the confessional and exemplary character of art of Ivanychuk Roman, which makes his journalism organization. Typical for Ukrainian literature correlating of social and national philosophical issues of journalistic works with genre projection in the art plane are highlighted.

Key words: journalism, genre, style, confession, teachings, sign, semiotic analysis, memoirs, criticism, aesthetics, meditation, maxims.

УДК 821.111.02 “195/196”

К.Й. Гільдебрант

ЛІТЕРАТУРНО-ІСТОРИЧНА РОЛЬ МАС МЕДІА У ФОРМУВАННІ ФЕНОМЕНУ БРИТАНСЬКОЇ КОНТКУЛЬТУРИ «СЕРДИТІ МОЛОДІ ЛЮДИ»

У статті розглядається хронологія формування й становлення літературного угруповання «сердиті молоді люди», визначається роль журналістської активності у даному процесі, встановлюється генеза назви «сердита молода людина», аналізується правомірність залучення тих чи інших письменників до «сердитих молодих».

Ключові слова: мас медіа, «Рух», генеза, «сердиті молоді люди».

Творчість «сердитих молодих людей» свого часу приголомшила англійську літературну громадськість своєю контркультурною спрямованістю, сигніфікувала письменницьку направленість одного десятиліття англійської історії, реалізувала вплив на подальші літературні доробки. Письменникам «сердитого» угруповання, яких вважали представниками всієї англійської молоді 50-х років ХХ століття, вдалося глибоко вловити настрої тогочасного суспільства та виступити з актуальною на той час програмою та ідеями.

Звернення «сердитих» до наболілих життєвих питань на фоні помітної млявості англійської літератури 40-х рр. призвело до вибухової реакції на їхню творчість: літературна громадськість спочатку возвеличила їхні творчі здобутки, а згодом прагнула їх розвінчати й зняти гіперболізовані характеристики, та, навіть, заперечити існування якого-небудь літературного угруповання. Так дотепер багато вчених і літературознавців вважають, що головну роль у формуванні й становленні «сердитих молодих людей» відіграли все-таки не самі представники «сердитої» молоді чи й навіть не їхні твори, а речники мас-медіа у прагненні відкриття нової й давно очікуваної літературної сенсації (див. К. Олсоп, Г. Річі, З. Ванчура, В. Івашова та ін.). Водночас, хоча подібне твердження і має певні підстави для свого виникнення й укріплення, на нашу думку, не слід його вважати остаточним. У даній статті ми спробуємо простежити хронологію становлення угруповання «сердиті молоді люди», виявити роль журналістської активності у даному процесі та встановити генезу назви «сердита молода людина», спираючись на дослідження тогочасних критичних відгуків на адресу «сердитих» у пресі.

Відомо, що заява про формування нової літературної програми, що поступово розгорнулася в явище, знане тепер під назвою «сердиті молоді люди» (*Angry Young Men*), найперше прозвучала у квітні 1953 року. Роль антрепренера нових письменників, майбутніх представників «Руху», відіграв Джон Вейн – у низці програм на радіо під назвою «Перше читання» («*First Reading*»). Основним завданням для нього було пропагування досі невідомих письменників та поетів, і, власне, тих настроїв, зростання яких він відчував серед своїх сучасників. Зокрема, тут йшлося про так звану «консолідацію» після «експерименту» [16, 11], що означало на практиці повернення до більш традиційної манери письма. Вейн представив творчість Д. Дейві, Ф. Ларкіна, К. Еміса, Д. Дж. Енрайта та ін. як лідерів нового літературного покоління, які намагалися замінити «...пишномовні, сюрреалістичні, занадто метафоричні вірші Ділана Томаса та його прибічників добре сформованою, зрозумілою, кмітливою, написаною розмовною мовою та цілком земною поезією» [15, ix].

Поет та критик Дж. Фрейзер підтримав спроби Дж. Вейна та репрезентував своїх колег (адже його поезія також була представлена на «Першому читанні») як «...молодих викладачів, найчастіше молодих викладачів провінційних університетів...», які «...вважають міське життя пустим, а столичну зарозумілість досить вульгарною» [цит. за: 17, 14]. Вислів Дж. Фрейзера, а також той факт, що переважна кількість нових поетів були випускниками Оксфорду, призвели до звичаю називати творчість молодих поетів новою «академічною» [16, 16-19] тенденцією.

Таким чином, певний новий рух в англійській літературі поступово набував сили. Подальше просування творів молодих поетів пов'язане зі статтею «Поети п'ятдесятих» Ентоні Хартлі, етичного редактора газети «Спектейтер». Хартлі, який був знайомий з Емісом, Вейном та Ларкіним ще в Оксфорді, назвав творчість цих «...нових академічних поетів...» не більше і не менше, як «...«дисидентською», нонконформістською, безпристрасною, науковою та аналітичною», та спробував ідентифікувати її авторів у дещо задержаному визначенні «Університетські розумники» («*University Wits*»). На думку Хартлі, саме вони репрезентували «...єдиний значний рух в англійській поезії починаючи з тридцятих років» [12, 260-261].

Цей «рух», зазначений Хартлі, став «Рухом» з великої літери завдяки редактору літературного розділу газети «Спектейтер» Джону Скотту, який, за вимогою головного редактора, прагнув до сенсаційності у висвітленні новинок літератури, і коли Скоттові потрапила до рук стаття Хартлі про «письменників п'ятдесятих», він зрозумів, що з цього матеріалу щось можна створити [див.: 9, 79]. В результаті 1 жовтня 1954 року вийшла друком стаття «У Рсі» («*In the Movement*»), в якій автор стверджував, що зараз, порівняно з попередніми роками, «...виник новий Рух п'ятдесятих...». Більш того, авторів трьох на цей час виданих друком романів («Поспішай донизу» Дж. Вейна, «Щасливчик Джим» К. Еміса та «Під сіткою» А. Мердок) було атестовано як таких, що їх «...багато хто визначає, як представників Руху» [17, 399-400].

Та нова ера в історії англійської літератури таки розпочалась у травні 1956 року: початок її пов'язаний з прем'єрою п'єси Джона Осборна «Озирнись у гніві» й не менш сенсаційною публікацією книги Коліна Вілсона «Аутсайдер». В цей час критики і літературознавці заговорили про виступ генерації письменників, так званого угруповання «сердиті молоді люди», яке практично поглинуло дещо ефемерну структуру «Руху» та поєднало багатьох літераторів.

Саме словосполучення «сердита молода людина», а згодом і в множині «сердиті молоді люди», як відомо, виникло у 1956 році. Питання про те, де і коли вперше була вжита ця фраза, хвилювало багатьох дослідників. Зазвичай вважалося, що автор цього слогану залишиться навіки невідомим, так само як і укладачі анекдотів і народних пісень. Традиційним, однак, є припущення, якого дотримується Кеннет Олсоп: цю дефініцію породила однойменна автобіографія релігійного філософа Леслі Аллена Пола – «Сердита молода людина», надрукована у 1951 році. Така генеза словосполучення «сердита молода людина» підтримується як у зарубіжних, так і у вітчизняних енциклопедіях.

Однак Кеннет Олсоп розуміє, що «...було б дуже дивно, якби таке очевидне поєднання ординарних слів не було використано до 8 травня 1956 року, коли «Озирнись у гніві» Осборна поставили на сцені театру *Royal Court Theatre...*» [7, 11]. Окрім того, відсутність тематичної єдності даної автобіографії із творчістю «сердитих» – книга представляє собою історію про класову боротьбу марксиста протягом 20-х та 30-х років, і його кінцеве звернення до католицизму – напшовхує на думку про хибність вищевказаного припущення.

У визначенні генези назви «сердита молода людина» більш вірогідними, на наш погляд, є твердження Джона Осборна, представлені у біографії даного письменника «Наш патріот». Осборн приписує появу цієї фрази позаштатному журналістові організації *English Stage Company* Джорджу Фіарону, якому не сподобалась п'єса «Озирнись у гніві». «Я думаю, що ти дійсно сердита молода людина», – сказав він Осборну...» [13, 164]. Це випадкове зауваження закріпилось, і Осборн відразу став виступати у пресі не інакше, як озлоблений повстанець і бунтівник. Осборн і сам призвів до серйозного поширення даної дефініції, оскільки під час інтерв'ю на телебаченні (програма «Панорама» на *BBC* від 9. 07. 1956)

зауважив: «Розумієте, якщо людина усвідомлює проблему і заявляє про неї, люди одразу говорять – та це ж сердита молода людина» [цит. за: 18, 27].

Насправді ж у пресі ця назва з'явилась на два дні раніше. 7 липня 1956 року у газеті «Івнінг Стендерт» вийшла стаття «Сердита молода людина», автором якої був журналіст Томас Вайзмен. Називаючи п'єсу Осборна «...найбільш дискусійною у Лондоні...», він зауважив, що успіх не зробив автора менш злим і сердитим. За його висловом, вона все-таки є чимось на зразок «...удару кролика по сучасному суспільству», хоча є одночасно «...блискучим, сповненим життєвої енергії твором» [18, 4].

Цю тему підхопив Деніел Фарсон, надрукувавши дві статті у газеті «Деїлі Мейл». В одній з них він говорить, що нещодавно з'явилась низка видатних письменників, що їх слід визнати за видатних, і перший з них – Кінгслі Еміс, якого Фарсон чомусь характеризує як «...єдиного представника літературного руху з часів війни». Далі він пише про Осборна, герой якого є типовим прикладом відсутності «...будь-яких реальних переконань»; Фарсон також порівняв Джиммі Портера із героєм фільму «Повстанець без причини» («Rebel Without a Cause»), якого зіграв актор Джеймс Дін. Потім автор статті представив своїм читачам нового письменника – 18-річного кравця Майкла Хастінгса, прем'єра першої п'єси якого «Не руйнуй мене» («Don't Destroy Me») повинна була відбутись 25 липня. Тим само Фарсон зробив велику честь Хастінгсу, поставивши його в ряд із досить відомими на той час Емісом та Осборном, однак про його п'єсу писав без особливого захоплення: «Він не присвятив свою першу п'єсу Діну, а лиш створив настільки непослідовного героя, що, якщо викинути декілька реплік, цю роль міг би грати і глухонімий» [10, 6].

У другій статті, надрукованій наступного дня, до списку «повоєнного покоління» письменників Фарсон додає й Коліна Вілсона, вже розхваленого на той час іншими критиками і журналістами. Фарсон захоплюється його твором «Аутсайдер», так само, як і манерами, освіченістю та способом життя письменника, в той час як Осборн та Хастінгс (та певною мірою й Еміс) «...засмутили його своїми переконаннями щодо культури...» [цит. за: 9, 140].

У формі множини формулу Джорджа Фіарона було вперше вжито у статті Джона Барбера «Сьогоднішні сердиті молоді люди і чим вони відрізняються від Шоу», надрукованій 26 липня у «Дейлі Експрес». Цього дня відзначалась столітня річниця від дня народження Б. Шоу, і Барбер прагнув знайти вплив його манери у творах «...чотирьох нових молодих англійських письменників». Тобто у Барбера «сердитими» виступили ті ж само Еміс, Осборн, Вілсон та Хастінгс, але прем'єра п'єси Майкла Хастінгса «Не руйнуй мене», яка відбулась попереднього вечора викликала, на відміну від оцінки Фарсона, його захоплення. Барбер твердив, що п'єса являє собою «...поетичний портрет страждань дитини нетрів...», а означений «квартет» назвав «...чотирма нетерплячими сердитими молодими людьми, що сміються» [8, 3].

Пітер Форстер долучив Осборна до «Руху» – поряд із Вейном та Емісом у липневому виданні журналу «Букс енд букмен», вважаючи, що троє письменників пропагують той самий прототип героя, а саме студента-стипендіата, представника нижчого класу, ліберала, який висміює вагу та авторитет вищих класів. Як вірно зазначає Гарі Річі, ранні статті не давали чіткого уявлення про «сердитих молодих людей». Визначення суті та характерних рис угруповання залежали від того, на творчості якого письменника ґрунтував свій аналіз журналіст. Так, Фарсон, спираючись на «Озирнись у гніві», зображував нове покоління цинічним та егоцентричним, без політичних чи релігійних переконань. Барбер зосередився на Коліні Вілсоні і, в результаті, «сердиті молоді» предстали богемними ворогами буржуазії [16, 28]. Беззаперечним здавався лиш той факт, що угруповання складалось переважно з представників нижчого класу.

Отож Девід Лодж помилково вважає, що термін «сердиті молоді люди» вперше був введений у провідній статті у газеті «Спектейтер», «...щоб об'єднати декілька авторів та їхніх літературних героїв, які з'явилися на літературній та театральній сценах всередині та під кінець 50-х... До них відносилися Джон Осборн/ Джиммі Портер (*Озирнись у гніві*), Алан Сіллітоу/ Артур Сітон (*У суботу ввечері, у неділю вранці*), Джон Брейн/ Джо Лемптон (*Шлях нагору*) та Кінгслі Еміс/ Джим Діксон» [15, ix]. По-перше, роман Джона Брейна «Шлях нагору» вийшов у березні 1957 року, коли про «сердитих молодих» вже було надруковано багато статей, а по-друге, Алан Сіллітоу став широко відомим як «сердитий молодий» лише у 60-х, хоча його роман «У суботу ввечері, у неділю вранці» побачив світ у жовтні 1958 року. Однак не можна не погодитись із Д. Лоджем у тому, що «Група незабаром розширилася та включала будь-якого цікавого молодого письменника, який тільки виникав...» [15, ix].

До «сердитих молодих» відносили Т. Хайнді, Дж. П. Донлеві, Е. Ворда, В. Кемпа, Р. Лонґріга, А. Мердок, Х. Томаса, Б. Хопкінса, С. Холройда, Ш. Делані, Д. Лессінг, А. Вескера, А. Сіллітоу та інших. Ярлик «сердитого молодого» приклеївся навіть до Н. Деніса, якого Дж. Осборн описував, як «...найчарівнішого, добрішого та лагіднішого з людей, якому за сорок...», вказуючи, що він «...батько дітей-підлітків» [цит. за: 7, 139]. Зрештою, найчастіше серед «сердитих» називали Еміса, Осборна та Вілсона, причому Осборна вважали «...найвидатнішим з усіх «сердитих» [16,

39]. Так, Осборн був удостоєний звання «...найбільш контроверсійної людини...» 1956 року [18, 5]. Водночас, Л. А. Фідлер вважає, що речником угруповання виступає саме Джон Вейн, в той час як Еміс уособлює «...її втілення» [11, 195]. Р. Хевісон стверджує, що «Еміс та Вейн підготували основу для концепції «сердитої молоді людини», Колін Вілсон надав їй подоби аутсайдера, Джон Осборн озвучив її проблеми» [14, 135].

Серед радянських критиків та літературознавців також не існувало єдиної думки щодо кількості «сердитих молодих людей». Найчастіше згадуваними в цій якості є К. Еміс, Дж. Вейн, Дж. Осборн та Дж. Брейн. Саме цих письменників визначають як представників «сердитого» угруповання у більшості вітчизняних енциклопедій (Велика радянська енциклопедія, Великий енциклопедичний словник, Коротка літературна енциклопедія, Літературний енциклопедичний словник, Радянський енциклопедичний словник).

Однак у Літературознавчій енциклопедії Ю. І. Ковалів до «сердитих молодих людей» відносяться «...К. Еміс, Д. Вейн, Д. Горейн, А. Сіллітоу та ін.» [5], при чому Дж. Осборн та Дж. Брейн навіть не згадуються. Д. Шестаков вважав, що Д. Скотт, У. Купер та К. Вотерхауз також представляють «сердитих» [6, 4], в той час як А. Кеттл вважає творчість К. Вотерхауза «...проміжною позицією...» між «сердитими» та «робітничими» письменниками, відносячи до останніх А. Сіллітоу [4, 183].

На нашу думку, А. Сіллітоу вищевказані літературознавці цілком справедливо відносили саме до робітничих, а не до «сердитих» письменників, адже протагоніст його роману «У суботу ввечері, у неділю вранці» Артур Сітон не є представником малозабезпеченої інтелігенції, та й не прагне потрапити до її лав. Його цілком влаштовує робота на фабриці, він пишається своєю високою зарплатою, тож і не прагне змінити власне положення в суспільстві. Єдине, що типологічно ріднить твір Сіллітоу із «сердитими» – зневага Сітона до старшого покоління, яка, однак, не підкріплюється соціальними мотивами, а радше знаменує особисту неприязнь протагоніста до деяких моральних якостей представників того ж таки робітничого класу.

В. Івашова вважала, що віднесення А. Мердок до табору «сердитих» письменників було помилковим, адже в її творах «Під сіткою» і «Втеча від чарівника» відчувається значний вплив екзистенціалістів (переважно Сартра) [3, 186]. Цієї ж думки дотримуються і англійські дослідники, які визнають, що, хоча спочатку «...книги Вейна, Еміса і Мердок пройшли під однією маркою... сьогодні... їх первинне зближення може здатись мало виправданим» [1, 203]. Справді, Джейк Донаг'ю, на протигагу таким протагоністам «сердитих» як Лемптон, Діксон чи Ламлі не відчуває соціального приниження, не виказує властивого іншим озлоблення, і, навіть, не приймає участі у так званому «rat race» (гонитві за грошима й матеріальним успіхом).

Це дуже характерний момент – адже йдеться про те, індивідуалістичні чи соціально орієнтовані в своїй поведінці герої «сердитих». Адже за поширеною тоді екзистенціалістичною парадигмою, людина вільна лише тоді, доки не примикає до якоїсь соціальної групи. Цікаво, що, за В. Івашовою, якраз «Ідеї екзистенціалізму вносять розкол у табір письменників «сердитої молоді»... Але якщо вплив екзистенціалістів послаблюється в останніх романах Мердок... то він виразно виступає у всьому, що пише інший письменник, Колін Вілсон, якого буржуазна критика відносить до «сердитої молоді» [3, 186]. Завдяки трактату «Аутсайдер» Коліна Вілсона дійсно відносили до «сердитих». Однак така первинна інтеграція була слушно визнана помилковою і серед зарубіжних літературознавців. Порівняймо, наприклад, твердження Р. Картера та Дж. МакРае, що роман К. Вілсона «...відрізняється від тих тенденцій, які, як здавалось за первинним окресленням, він репрезентував і являється по суті більш екзистенціалістичним, ніж соціальним романом» [9, 470]. Подібної думки притримується і Д. Лодж, який вважає, що «...екзистенціалістичний трактат «Аутсайдер»...» К. Вілсона не мав нічого спільного із творами Осборна, Сіллітоу, Брейна та Еміса [див.: 16, ix].

Насправді Колін Вілсон заслуговує на звання найбільш контроверсійного учасника угруповання, адже його трактат «Аутсайдер», спочатку іменованій як один із «найсердитіших» романів, лиш при найменш прискіпливому погляді здавався написаним у руслі теми про відчуженого інтелектуала, характерної для більшості творів «сердитих» середини 50-х. Зрештою, ця книга представляє собою аналітичний огляд творчості європейських екзистенціалістів, квазі-містичне поєднання релігійних і філософських суджень автора. Однак, назва книги та трактування Вілсоном теми кризи особистості внесли новий та легко ідентифікований персонаж у загальну групу розчарованих літературних героїв, які проголошували своє невдоволення напрямками суспільного розвитку. В результаті, таке сприйняття твору призвело до зміцнення міфу про «сердиту молоді людину», і ще більше закріплювало за вищезгаданими письменниками подібну назву.

Подальше згрупування «сердитих письменників» простувалось гігантськими кроками, незважаючи ані на невизначеність кількості представників даного утворення, ані на значну, як стало зрозуміло згодом, строкатість їхніх творчих здобутків. Кмітливий видавець Том Машлер значно заохотив інтеграцію літераторів в єдине угруповання, видавши у 1957 році збірник «Де-

кларация» як книгу «сердитих молодих людей». Згодом фраза «сердита молода людина» стала настільки популярною, що журналісти почали запроваджувати її варіації. Наприклад, Дж. Джойса називали «Сердитим молодим дублінцем», алжирських письменників – «сердитими молодими мусульманами» [16, 39].

Питання про те, чому перші твори «сердитих» письменників стали настільки популярними за досить незначний період часу, має декілька пояснень. Найбільш загальноновживаним трактуванням причини стрімкої уваги до письменників була їх молодість та одержимість тогочасних журналістів модою на юних літературних вундеркіндів, яка виникла у Франції (див.: Г. Річі, І. Д. Шкунаєва). «L'eroque des jeunes», що асоціюється з 1954 роком та дебютом дев'ятнадцятирічної Франсуази Саган, набула серйозного розмаху і у Великобританії після прибуття у Лондон 9 грудня 1956 року дев'ятирічної французької поетеси Міну Друе для популяризації власної збірки віршів. Англійцям необхідно було «завдати удару» у відповідь і віднайти власних підлітків, які могли скласти французам конкуренцію. Однак, тут слід зауважити, що назва «сердитий молодий», та й найперші окреслення угруповання вже були відомими до того часу, і дане пропагування молоді журналістами Фліт Стріт більш пов'язане із творчістю Дж. Гаскел, Л. Кемпбел та Х. Гріффітс, перший вихід яких припадає на 1957 рік [16, 47-50].

Кеннет Олсоп наводить дві інші причини швидкого, приголомшливого для багатьох, та й для самих «сердитих», успіху їхніх творів. По-перше, «...вони заповнили вакуум у тому величезному й просторому музеї, де в Британії звикли зберігати мистецтво...». По-друге, деякі з них, особливо Колін Вілсон, «...проявляли гостре захоплення методів рекламної діяльності цієї сучасної епохи та систематично і безжалісно користувалися ними...» [7, 15].

З цим не можна не погодитись – адже, хоча письменники і вважали назву «сердитого молодого» клеймом і перешкодою всій своїй подальшій творчості, вони неодноразово користувались нею і вживали її самі. Дж. Осборн, Дж. Брейн, А. Вескер та інші часто брали участь у обговоренні назви «сердитий молодий» та писали статті на замовлення різноманітних газет і журналів, що підтримувало їхню популярність. К. Вілсон охоче позував перед камерою, розповідав усім про подробиці своєї біографії. Навіть ті, хто спочатку заперечував свою приналежність до угруповання, поступово змирились зі своєю «пропискою» в ній. Так, Джон Вейн, який «...всіляко відхрещувався від ярлика «сердитого письменника», наголошуючи на своїй незалежності від будь-яких течій і шкіл...», через двадцять п'ять років «...зголосився (навіть з певним відтінком самозадоволення) на роль фундатора «сердитого» роману...» [2, 230].

Отже, як показує дослідження, представники мас-медіа відіграли значну, хоча й не вирішальну роль у формуванні феномену британської контркультури під назвою «сердиті молоді люди». Гіперболізація спадщини «сердитих» і возвеличення їхньої ваги в історії англійської літератури виникли, зрештою, не лише в результаті гонитви за сенсацією чи одержимості тогочасних журналістів модою на юних літературних вундеркіндів, а внаслідок тогочасного сприйняття творчості цих письменників та усвідомлення літературознавцями оформлення нового світосприйняття, націленого на відмову від системи традиційних цінностей. Утім неоднозначність оцінок критиків тільки підтверджує багатогранність та неординарність даного явища і відкриває перспективи для подальшого розгляду й осмислення творчих здобутків цих письменників.

Список використаних джерел

1. Аллен У. Традиция и мечта / Уолтер Аллен. – М. : Прогресс, 1970. – 424 с.
2. Жлуктенко Н. Скромний ювілей «сердитого» роману / Наталя Жлуктенко // Всесвіт. – 1979. – № 4. – С. 230-231.
3. Ивашева В. Борьба не закончена / В. Ивашева // Иностранная литература. – 1959. – № 5. – С. 180-188.
4. Кеттл А. Поиски пути / Арнольд Кеттл // Иностранная литература. – 1961. – № 8. – С. 182-188.
5. Ковалів Ю. І. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – Т. 2. – 624 с. (Енциклопедія ерудита)
6. Шестаков Д. П. Современный английский роман / Д. П. Шестаков ; Моск. гос. ун-т им. М.В.Ломоносова. – М., 1964. – 16 с.
7. Allsop K. The Angry Decade / Kennet Allsop. – N. Y. : British Book Centre, 1958. – 212 p.
8. Barber J. Today's Angry Young Men and How They Differ from Shaw / J. Barber // Daily Express, 1956. – 26 July. – P. 3.
9. Carter R. The Routledge History of Literature in English: Britain and Ireland / R. Carter. – L. : Routledge, 2001. – 572 p.
10. Farson D. Post-War Generation / D. Farson // Daily Mail. – 1956. – 12 July. – P. 6.
11. Fiedler A. L. No! in Thunder: Essays on Literature / A. Fiedler. – Boston, 1960. – 340 p.
12. Hartley A. Poets of the Fifties / A. Hartley // Spectator. – 1954. – 27 August. – P. 260-261.

13. Heilpern J. John Osborne. A Patriot for Us / J. Heilpern. – L. : Vintage Books, 2006. – 528 p.
14. Hewison R. In Anger: Culture in the Cold War 1945-60 / R. Hewison. – N. Y., 1981. – 230 p.
15. Lodge D. Introduction / D. Lodge // Amis K. Lucky Jim. – London : Penguin Books, 2000. – P. v-xvii.
16. Ritchie H. Success Stories. Literature and the Media in England, 1950-1959 / H. Ritchie. – L. : Faber and Faber, [1988]. – 257 p.
17. Scott J. D. In the Movement / J. D. Scott // Spectator. – 1954. – 1 October. – P. 399-400.
18. Wiseman T. Angry Young Man / T. Wiseman // Evening Standard. – 1956. – 7 July. – P. 4.

Summary. The article considers the chronology of formation and development of the AYM literary group, defines the role of journalistic activity in this process, establishes origins of the term Angry Young Man, and analyzes validity of involving certain writers to AYM.

Keywords: mass media, the Movement, genesis, Angry Young Men.

УДК 1(498)(092):82-343

В.П. Канарська

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ВЧЕННЯ МІРЧА ЕЛІАДЕ ПРО МІФ

У статті досліджується генеза й розвиток міфологічної думки представника румунської філософської культури у другій половині ХХ ст. Мірча Еліаде. Міф розглядається крізь призму основних етапів творчої еволюції румунського мислителя.

Ключові слова: міф, міфологія, символ, ритуал, філософія міфології.

Мірча Еліаде – румунський письменник, історик релігій і дослідник міфології. Був автором понад тридцяти наукових, літературних і філософських праць, перекладених 18 мовами світу, а також ідей, які й сьогодні є актуальними. Дослідник зробив великий внесок у розробку теорії міфотворчості другої половини ХХ ст., надавши потужного імпульсу подальшим міфологічним дослідженням. Так, Ж. Дюмезіль у передмові до книги Еліаде “Трактат з історії релігії” назвав свого однодумця та друга сміливим і захопленим дослідником, який спирається на могутню ерудицію і професійну підготовку спеціаліста-індолога [3, 16].

Інтерес науковців до творчості мислителя зростає, як показало засідання великої секції, присвяченої М. Еліаде, на Міжнародній науковій конференції Європейської асоціації релігієзнавців (EASR) та Міжнародній асоціації істориків релігії (IAHR) у Бухаресті (2006). Свій внесок у вивчення спадщини М. Еліаде зробили і російські науковці: А. Забіяко, Є. Логіновська, О. Міхельсон, С. Пахомов, Є. Ревуненкова. В Україні такі дослідження лише започатковано. У Києві з нагоди 100-річчя з дня народження вченого відбулася міжнародна наукова конференція “Мірча Еліаде як класик світового релігієзнавства”, видано збірник статей, написано ряд досліджень: Моссоковська І. А. Час як філософська та релігієзнавча проблема (за матеріалами творчості М. Еліаде); Пушонкова О. А. Філософія архаїчної людини у формах “Нового гуманізму” сучасності (за М. Еліаде).

Серед його робіт з історії релігії найвідомішими є праці, присвячені космогонічним міфам, шаманізму, “примітивним” релігійним віруванням та переходу від міфологічного до історичного опису світу. М. Еліаде є досить неоднозначною особистістю, чії праці стали об’єктом наукових дискусій та суперечок в усьому світі й продовжують видаватися сьогодні.

Відтак, метою нашої статті є висвітлення основних етапів розвитку філософсько-міфологічних пошуків мислителя, культурологічне дослідження й аналіз міфу та питань міфотворчості у світлі його концепції.

Найвірогідніше пояснення неабиякому зацікавленню міфологією з боку М. Еліаде, його оригінальності у висвітленні ролі міфів в історії людської цивілізації, мабуть, можна віднайти, ознайомившись із деякими біографічними відомостями. Уже під час навчання у лицей він захопився історією релігії та філософією, вивчив п’ять іноземних мов. За роки навчання в Бухарестському університеті молодий дослідник опублікував більше сотні статей з історії релігії та східних мов. У 1928 році йому була надана стипендія для навчання в Індії. Саме цей період його життя був найкращою умовою для ознайомлення та вивчення культури того світу, а також формування індивідуальних поглядів. Він побував у Калькутті задля вивчення санскриту та філософії, мандрував